

for a living planet®

Decyzje dotyczące środowiska – Warunki dobrych konsultacji społecznych

Publikacja dofinansowana ze środków Unii Europejskiej w ramach projektu
„Społeczeństwo a decyzje dotyczące środowiska”

Za treść publikacji odpowiada WWF Polska, poglądy w niej wyrażone nie odzwierciedlają
stanowiska Unii Europejskiej

© WWF Polska

O konsultacjach tytułem wprowadzenia

Korzyści z uspołecznienia procesu decyzyjnego w sprawach dotyczących środowiska są bezsporne. Wśród nich najczęściej wymienia się pozyskiwanie dodatkowych danych dotyczących środowiska, pełniejsze rozpoznanie alternatywnych wariantów realizacji przedsięwzięcia lub planu i wybór wariantu najkorzystniejszego ze środowiskowego, społecznego i gospodarczego punktu widzenia, uzyskiwania informacji dotyczących całego spektrum działań minimalizujących i kompensujących negatywne oddziaływania, zapobieganie konfliktom i kształtowanie postaw społecznej odpowiedzialności oraz zwiększanie wiarygodności władz publicznych. Pomimo tego Polska jest krajem, w którym „władza” niechętnie dzieli się ze społeczeństwem przywilejem podejmowania decyzji dotyczących środowiska, a konsultacje społeczne, traktowane zwykle pro forma, ogranicza się do minimum (zarówno ze względu na przedmiot konsultacji, jak i termin ich trwania oraz sposób prowadzenia).

Mamy nadzieję, że niniejsza broszura ten stan zmieni. Kierujemy ją do wszystkich, którzy widzą korzyści ze „wspólnego” podejmowania decyzji. Poniższych wskazówek nie znajdziecie Państwo w żadnym z aktów prawnych, ich źródłem są przykłady dobrych praktyk z kraju i ze świata¹. Zachęcamy do korzystania z nich, by decyzje dotyczące środowiska, a więc mające wpływ na jakość naszego życia i przyszłych pokoleń, były lepsze a realizacja zamierzeń gospodarczych pozbawiona konfliktów i zgodna z zasadą zrównoważonego rozwoju.

Dobre konsultacje

Planowanie, harmonogram i budżet

Równoległe z planowaniem przedsięwzięcia czy etapów opracowywania dokumentu strategicznego należy przygotować precyzyjny harmonogram konsultacji społecznych. Konsultacje powinny być bowiem procesem równoległym prowadzonym przed zaawansowaniem prac planistycznych tak, aby mogły mieć realny wpływ na ostateczne przyjmowane rozwiązania. Warto jak najwcześniej pomyśleć o możliwych scenariuszach przebiegu procesu decyzyjnego i planując poszczególne etapy procesu konsultacji mieć je na uwadze. Jeśli pozostawimy sobie rezerwę czasową na nieprzewidziane zdarzenia unikniemy bardzo szkodliwego dla całego procesu skracania terminów i sytuacji, w której jedni będą postrzegać konsultacje jako przyczynę opóźnienia wydania decyzji (w konsekwencji – opóźnienia inwestycji), a drudzy – poprzez widoczny pośpiech – postrzegać będą proces jako farsę. Bardzo pożądane jest więc sporządzanie planu wraz z harmonogram wspólnie z najważniejszymi potencjalnymi zainteresowanymi (interesariuszami).

¹ więcej o uspołecznianiu procesu decyzyjnego, m.in. o korzyściach oraz wymaganiach prawa krajowego i wspólnotowego, w pakiecie „Twoje środowisko, Twój udział” na <http://www.wwf.pl/twojesrodowisko>

Tak jak nie wyobrażamy sobie planowania inwestycji bez kosztorysu, tak nie możemy przeprowadzić skutecznych konsultacji bez zarezerwowania budżetu na ich realizację. Oczywiście im przedsięwzięcie większe, bardziej skomplikowane, mające szersze oddziaływanie, tym większe zasoby musimy przeznaczyć na uspołecznienie procesu decyzyjnego. Należy zaplanować fundusze na ogłoszenia i prowadzenie korespondencji. W odniesieniu do konsultacji skomplikowanych zamierzeń musimy zapewnić środki na przekazywanie informacji za pośrednictwem mediów (radio, telewizja, internet), druk broszur informacyjnych czy wynajem sal na spotkania. Podejmowanie decyzji w sprawach szczególnie konfliktowych może wymagać zatrudniania mediatorów. Niejednokrotnie, wsparcie logistyczne i finansowe dla niektórych uczestników jest warunkiem sprawiedliwego przebiegu procesu. Powinno się nie tylko zaplanować pomoc w dotarciu na spotkania, ale również zapewnić wsparcie merytoryczne, co może oznaczać konieczność zarezerwowania środków na zatrudnienie niezależnych ekspertów.

Reguły

Trudno sobie wyobrazić jakkolwiek grę bez zasad z góry określonych i znanych wszystkim graczom. Podobnie rzecz się ma z konsultacjami społecznymi. Jeśli traktujemy je poważnie i zakładamy, że będą miały realny wpływ na ostateczną decyzję dotyczącą środowiska musimy w sposób jasny i zrozumiały dla każdego z interesariuszy określić obowiązujące reguły procesu. Informacja o harmonogramie i zasadach prowadzonych konsultacji powinna być upubliczniona najpóźniej w dniu rozpoczęcia procesu udziału społecznego.

Uczestnicy muszą mieć świadomość jaki organ jest odpowiedzialny za podjęcie decyzji i czy w jego imieniu konsultacji nie prowadzi jakieś inne ciało. A może to inwestor sam lub wspólnie z decydentem organizuje proces udziału społecznego?

Ważne jest, aby znane były miejsca, w których można poszukiwać informacji na temat przedmiotu konsultacji (projekt, plan, program, strategia) oraz trybie ich pozyskiwania. Które dane są dostępne „od ręki”, a po które trzeba zwracać się i do kogo? Oczywiście im więcej informacji jest dostępnych bez specjalnych zabiegów, tym proces przebiega sprawniej. Rzetelność udostępnianych informacji to jedna z podstawowych reguł konsultacji. Niedopuszczalne jest zatajanie pewnych informacji czy manipulowanie informacją. Uczestnik procesu musi też wiedzieć do kogo i w jakim trybie może zwracać się o dodatkowe dane. Czy wystarczy list wysłany pocztą elektroniczną, czy jak to funkcjonuje w dzisiejszej praktyce wymagany jest list polecony, za zwrotnym potwierdzeniem odbioru? Jeśli od interesariuszy wymaga się osobistego stawienia w siedzibie organu czy inwestora celem zapoznania się z dostępnymi materiałami, zniechęca to do udziału w konsultacjach m.in. z uwagi na potrzebny czas i ponoszone koszty przejazdów.

Podobnie, jak w przypadku udostępniania informacji, prowadzący postępowanie winien określić miejsce i tryb składania uwag. Podanie danych osoby odpowiedzialnej za ich zbieranie (imię nazwisko, instytucja, stanowisko, dane tele-adresowe) nie tylko ułatwia sam proces, ale też pomaga w wyjaśnianiu wszelkich wątpliwości oraz czyni cały proces bardziej przejrzystym. Uczestnicy procesu nie mają wrażenia, że ich uwagi przygotowane często z niemałym trudem „giną bez śladu”.

Jedną z kluczowych reguł prawidłowo prowadzonych konsultacji jest precyzyjne określenie trybu odpowiadania na złożone uwagi. Należy przyjąć, że żadna ze zgłoszonych uwag nie może pozostać bez odpowiedzi, a odrzucenie uwag musi zostać uzasadnione.

Z góry należy zaplanować termin podjęcia ostatecznej decyzji oraz sposób poinformowania o niej wszystkich zainteresowanych².

² zgodnie z prawem w wydanej decyzji powinna znaleźć się informacja do kogo, w jakim terminie i trybie można złożyć od niej odwołanie

Uczestnicy

Im większy zakres przestrzenny planu lub inwestycji tym liczniejsze będzie grono uczestników konsultacji. W gronie tym praktycznie zawsze znajdzie się lokalna społeczność, której bezpośrednio przedsięwzięcie/plan dotyczy. Społeczność ta może być reprezentowana zarówno przez pochodzące z wyboru władze, jak i przez lokalnych liderów. Może się organizować i tworzyć różnego rodzaju grupy nieformalne. Kolejni interesariusze to instytucje samorządowe i rządowe nie związane bezpośrednio z samym przedsięwzięciem, a zainteresowane chociażby z uwagi na lokalizację czy zasięg oddziaływania. W proces decyzyjny mogą angażować się również organizacje pozarządowe - branżowe i przedstawiciele biznesu (zrzeszeni lub indywidualnie), a także stowarzyszenia osób fizycznych. Szczególne miejsce zajmują wśród nich organizacje ekologiczne. Z uwagi na cele i zakres działania, jak również posiadaną wiedzę są zazwyczaj ważnym „graczem” w dochodzeniu do ostatecznej decyzji, choć wciąż przeważają nieuzasadnione obawy przed ich angażowaniem. Należy w tym miejscu zaznaczyć, że traktowanie tak samo poważne wszystkich interesariuszy jest podstawą udanych konsultacji społecznych, akceptacją idei społeczeństwa obywatelskiego.

Tradycyjnie pojmowane konsultacje – ogłoszenie zbierania uwag do upublicznionych dokumentów i bierne oczekiwanie na te uwagi - są zazwyczaj mało skuteczne. Wynika to z faktu, że uczestniczą w nich tylko ci, którzy „sami się dowiedzą”, a więc najbardziej

zainteresowani, najaktywniejsi, którzy śledzą ogłoszenia, interesują się danymi zagadnieniami lub terenem. A przecież najczęściej nie są to wszyscy zainteresowani. Prowadzi to do sytuacji konfliktowych, bo do pewnych grup potencjalnych interesariuszy informacja dociera już po podjęciu decyzji. Dlatego dużo lepsze efekty daje wyższa forma udziału społecznego - aktywne angażowanie społeczeństwa. Wymaga to więcej czasu i wysiłku: większych środków finansowych i większych zasobów ludzkich, ale przynosi lepsze efekty – szeroko akceptowaną inwestycję, strategię czy plan. Rozpoznanie potencjalnych interesariuszy, dotarcie do nich z informacją na temat konsultowanych zamierzeń, zachęcanie do udziału w konsultacjach, aktywne zaangażowanie (przynajmniej najważniejszych z nich), merytoryczne i finansowe (np. zwrot kosztów podróży) wsparcie uczestników oraz zadbanie o prawidłową wymianę informacji się opłaca.

Moment rozpoczęcia i czas trwania konsultacji

Proces konsultacji należy rozpocząć jak najwcześniej. Czas trwania powinien być dostosowany do złożoności planowanego przedsięwzięcia, tworzonego programu itp. oraz możliwości wystąpienia konfliktów (o ile przed rozpoczęciem procesu udziału społecznego ten ostatni fakt jest znany).

Planując czas, w którym interesariusze mogą zapoznać się z podstawowymi informacjami na temat przyszłego przedsięwzięcia, tworzonej strategii czy programu oraz uzyskać dodatkowe, a także czas na składanie uwag musimy pamiętać, że uczestnicy konsultacji najczęściej nie są w danej dziedzinie fachowcami lub/i nie dysponują nieograniczoną ilością czasu, by w pełni włączyć się w przedmiot rozważań. Im bardziej skomplikowana materia – tym więcej czasu należy poświęcić na konsultacje. Unijne dyrektywy 85/337/EWG³, 2001/42/WE i 2003/35/WE³ używają ogólnych sformułowań: „rozsądne ramy czasowe poszczególnych etapów” oraz „wystarczający” okres czasu na przygotowanie i aktywny udział społeczeństwa czy też „odpowiedni okres czasu” na składanie uwag. Każdorazowe ograniczanie się do sztywnego ustawowego terminu konsultacji planów, programów i przedsięwzięć oddziałujących na środowisko, niezależnie od tego czy mamy do czynienia z nieskomplikowaną lokalną inwestycją czy z kilkusetkilometrową autostradą bądź dokumentem strategicznym prognozującym rozwój jakiegoś sektora gospodarki w perspektywie kilkudziesięcioletniej, w wielu przypadkach nie może zostać uznane za „wystarczające” czy „odpowiednie”.

³ Dyrektywa 85/337/EWG Rady z dnia 27 czerwca 1985 r. w sprawie oceny skutków wywieranych przez niektóre przedsięwzięcia publiczne i prywatne na środowisko naturalne (ze zmianami); Dyrektywa 2001/42/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 czerwca 2001 r. w sprawie oceny wpływu niektórych planów i programów na środowisko; Dyrektywa 2003/35/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 26 maja 2003 r. przewidująca udział społeczeństwa w odniesieniu do sporządzania niektórych planów i programów w zakresie środowiska oraz zmieniająca w odniesieniu do udziału społeczeństwa i dostępu do wymiaru sprawiedliwości dyrektywę Rady 85/337/EWG i 96/61/WE

Wszyscy uczestnicy konsultacji muszą mieć świadomość obowiązującego terminarza – kiedy rozpoczyna się proces udziału społecznego, w jakim okresie udostępniane są podstawowe informacje, jaki jest termin udostępniania szczegółowych informacji i udzielania odpowiedzi na pytania, w jakich dniach/godzinach odbędą się spotkania z mieszkańcami i innymi interesariuszami, do kiedy możemy składać uwagi, kiedy możemy się spodziewać odpowiedzi. Czas trwania poszczególnych etapów można wydłużać, szczególnie jeśli zachodzą dodatkowe, nieprzewidziane okoliczności (np. konieczność przygotowania dodatkowych ekspertyz, zorganizowania nieplanowanych spotkań), natomiast nie może być on skracany w trakcie procesu.

Dla zachowania dynamiki procesu decyzyjnego przedział czasowy dzielący zakończenie procesu konsultacji (wyznaczony terminem odpowiedzi na zgłoszone uwagi) od podjęcia decyzji nie powinien być dłuższy niż kilka tygodni, chyba że powiadomimy uczestników procesu o terminie jej wydania, dodatkowych krokach podjętych w tym celu czy przyczynie opóźnień. Nie do przyjęcia jest sytuacja, gdy od terminu składania uwag upływa kilka miesięcy, a interesariusze nie mają informacji co do losu składanych uwag, zaawansowania procesu podejmowania decyzji. Takie podejście zniechęca do udziału społecznego i obniża zaufania do decydentów organizujących konsultacje.

Kanały wymiany informacji

Metody komunikacji w trakcie konsultacji społecznych powinny zależeć od skali przedsięwzięcia (planu) oraz zasięgu jego oddziaływania. Muszą być one również dostosowane do możliwości poszczególnych interesariuszy, np. informacja umieszczona w internecie z dużym prawdopodobieństwem nie trafi do mieszkańców terenów wiejskich czy niektórych grup wiekowych powszechnie nie używających tego medium. Wykorzystanie różnych kanałów informacyjnych zwiększa szanse na zaangażowanie większej liczby osób, dotarcie do zainteresowanych a w konsekwencji - na podjęcie najlepszej w danych warunkach i nie kontestowanej decyzji. Powinniśmy zatem wykorzystać jak najszerszą gamę możliwych sposobów wymiany informacji. Broszury, raporty, korespondencja wysyłana bezpośrednio do domów, konferencje i notatki prasowe, ogłoszenia i wkładki w prasie, materiały reklamowe i informacyjne w radio i telewizji, wspólne wizje terenowe, zebrania i spotkania informacyjne, debaty publiczne, naukowe konferencje i warsztaty, badania opinii publicznej, ankiety, wywiady z mieszkańcami to tylko niektóre z nich⁴.

Należy jeszcze raz podkreślić, że konsultacje to proces interaktywny polegający nie tylko na informowaniu, ale i uzyskiwaniu informacji zwrotnej od interesariuszy. To w końcu ta informacja zwrotna wykorzystana w procesie decyzyjnym pozwala podejmować decyzje

⁴ przykłady dobrych praktyk na http://www.wwf.pl/projekty/polityki_ue_dobre_praktyki.php

optymalne. Dlatego należy zadbać o to, żeby wszyscy uczestnicy procesu mieli możliwość łatwego przekazywania informacji, zadawania pytań i uzyskiwania odpowiedzi. Szczególnie pomocne są w tym różnego rodzaju spotkania i debaty, zarówno z udziałem wszystkich interesariuszy, jak i ograniczone do przedstawicieli poszczególnych grup interesu.

©WWF/ G. Bobrowicz

Zgłoszone uwagi a ostateczny kształt decyzji

Uwagi zgłaszane w trakcie konsultacji powinny mieć wpływ na ostateczny kształt podjętej decyzji. Jeśli wszystkie zgłoszone uwagi są odrzucane, oznacza to, że albo są organizowane jedynie pro forma i głos społeczeństwa nigdy nie miał być wzięty pod uwagę, albo, że konsultacje nie były prowadzone skutecznie - zmarnowano czas interesariuszy. W obu przypadkach zniechęca to uczestników do udziału w kolejnych konsultacjach, obniżając jakość podejmowanych decyzji i zwiększając ryzyko wystąpienia konfliktów społecznych. Dlatego przed podjęciem decyzji organ powinien wyjaśnić racjonalne powody odrzucenia tych uwag, które nie zostały uwzględnione. Dobrą praktyką jest przedstawienie opinii publicznej, w tym i uczestnikom procesu udziału społecznego, sprawozdania z konsultacji wraz z informacją o sposobie wykorzystania uwag oraz ostateczną decyzją lub kolejnymi krokami podejmowanymi w celu jej podjęcia.

Słowniczek dobrych konsultacji społecznych

Dla każdego. Dobre konsultacje społeczne to takie, w które podejmujący decyzję angażują wszystkie zainteresowane strony (interesariuszy) – indywidualnych obywateli, organizacje pozarządowe, grupy nieformalne itp. Każdy ma prawo wypowiadać się na temat planowanych działań i inwestycji oraz opracowywanych planów i programów, które mogą mieć wpływ na środowisko.

Odpowiednio wcześniej. Angażowanie społeczeństwa na początku procesu planowania (na etapie poszukiwania alternatywnych sposobów realizacji celu) jest najbardziej skutecznym podejściem do uspołeczniania procesu decyzyjnego. Im wcześniej społeczeństwo zostanie aktywnie zaangażowane w ten proces, tym większe są szanse znalezienia optymalnego dla wszystkich zainteresowanych stron rozwiązania i mniejsze prawdopodobieństwo konfliktów na etapie realizacji inwestycji czy wdrażania planu lub programu.

Budżet adekwatny do planu i harmonogramu konsultacji to warunek sprawnego i efektywnego przebiegu procesu udziału społecznego. Im przedsięwzięcie większe, bardziej skomplikowane, mające szersze oddziaływanie, tym większe zasoby musimy przeznaczyć na uspołecznienie procesu decyzyjnego.

Rzetelna informacja podstawą przejrzystości procesu decyzyjnego i odpowiedzialnego uczestnictwa w podejmowaniu decyzji. Pełna informacja na temat planowanych zamierzeń pomaga uczestnikom konsultacji wyrobić sobie opinię na ich temat, rozwiązać obawy i wyjaśnić wątpliwości oraz sformułować postulaty co do preferowanego kształtu ostatecznego rozwiązania.

Efektywne powiadamianie zainteresowanych. Nie wystarczy ograniczyć się do wywieszania ogłoszeń o konsultacjach społecznych w „miejscach zwyczajowo przyjętych”, ale aktywnie docierać do potencjalnych interesariuszy. Dobre rozpoznanie kluczowych grup interesu pozwala skutecznie zaangażować społeczeństwo w podejmowanie decyzji dotyczących środowiska.

Kanały wymiany informacji powinny być dostosowane do uczestników procesu oraz do skali i złożoności planowanego przedsięwzięcia lub tworzonej strategii czy programu.

Ogłoszeniu decyzji musi towarzyszyć informacja o sposobie wykorzystania zgłaszanych podczas konsultacji uwag. Przedstawienie merytorycznego uzasadnienia odrzucenia niektórych propozycji zainteresowanych stron sprawia, że ich autorzy nie czują się ignorowani, a proces jest przejrzysty.

Nietechniczny język pomaga wszystkim zainteresowanym zrozumieć w pełni charakter planowanych zamierzeń. O ile to możliwe, należy przygotować informację o nich w sposób przystępny (streszczenie w języku nietechnicznym niejednokrotnie to za mało dla odpowiedzialnego uczestnictwa w konsultacjach) lub wspomagać proces dodatkowymi ekspertyzami. Warto zaplanować udzielanie dodatkowych informacji i wyjaśnień „na żądanie”. Pełniejsze zrozumienie założeń projektów, planów lub programów to bardziej efektywne konsultacje.

Społeczeństwo obywatelskie. Budujemy je poprzez aktywne, wykorzystujące demokratyczne normy prawne, angażowanie społeczeństwa w decyzje dotyczące środowiska. Stosowanie dobrych praktyk w tym zakresie czyni obywateli równorzędnymi i świadomymi partnerami w działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Ustalone z góry i niezmiennie reguły prowadzenia konsultacji to podstawa. Jeśli traktujemy konsultacje poważnie i zakładamy, że będą miały realny wpływ na ostateczną decyzję musimy w sposób jasny i zrozumiały dla każdego z interesariuszy określić obowiązujące reguły procesu. Informacja o harmonogramie i zasadach prowadzonych konsultacji powinna być upubliczniona najpóźniej w dniu rozpoczęcia procesu udziału społecznego.

Lepiej dowiedzieć się o braku społecznej akceptacji dla danego rozwiązania na początku procesu planowania przedsięwzięcia, tworzenia programu czy strategii niż w momencie, gdy przygotowania do jego realizacji są bardzo zaawansowane. Modyfikacja zamierzeń jest wtedy bardzo kosztowna.

Tryb ustosunkowywania się do zgłaszanych uwag powinien być tak samo precyzyjnie określony jak tryb ich zgłaszania.

Aktywne angażowanie w proces udziału społecznego w podejmowaniu decyzji, wychodzące ponad zwyczajowe ramy, może być trudne, ale korzyści z uspołeczniania procesu decyzyjnego w ostatecznym rozrachunku przekraczają nakłady.

Czas trwania konsultacji powinien być dostosowany do złożoności planowanego przedsięwzięcia, tworzonego programu itp. oraz możliwości wystąpienia konfliktów.

Jednakowe traktowanie interesariuszy to niezbędny warunek budowania zaufania w procesie podejmowania decyzji. Konsultacje, w których biorą udział „równi i równiejsi” są pozbawione sensu i mogą przynieść jedynie spotęgowanie konfliktów.

Eksperti nie zawsze wiedzą wszystko. Jedną z zalet aktywnego angażowania społeczeństwa w proces podejmowania decyzji na drodze konsultacji jest pozyskiwanie dodatkowych danych dotyczących środowiska, pełniejsze rozpoznanie alternatywnych wariantów realizacji przedsięwzięcia lub planu i wybór wariantu optymalnego, uzyskiwanie informacji dotyczących całego spektrum działań minimalizujących i kompensujących negatywne oddziaływania.

Społeczna kontrola realizacji przedsięwzięcia lub wdrożenia planu jest przejawem właściwie rozumianego prawa obywateli do współdecydowania o sposobach i zasadach rozwoju regionu, w którym żyją. Jeśli damy społeczeństwu możliwość udziału w konsultacjach społecznych – wpływania na kształt podejmowanych decyzji – bądźmy przygotowani na to, że wykaże ono chęć monitorowania kroków podjętych na rzecz realizacji tej decyzji.

Prawo do informacji na temat środowiska, do wypowiadania się na temat planowanych działań opracowywanych planów i programów mogących mieć wpływ na środowisko, do sprawiedliwości w sprawach dotyczących środowiska to prawo każdego z obywateli usankcjonowane w prawie krajowym i wspólnotowym.

Odwolanie się od decyzji to niepotrzebna ostateczność. Pracujmy razem ze społeczeństwem na etapie wczesnego planowania, by kształt podejmowanych decyzji był szeroko akceptowany. Tym nie mniej tryb składania odwołań musi być znany każdemu interesariuszowi.

Latwy dostęp do informacji ułatwia interesariuszom udział w procesie konsultacji. Zapoznanie się z materiałami na temat planowanych działań pozwala wyrobić sobie opinię na ich temat.

Efektywne konsultacje to takie, w których decydenci uważnie słuchają głosu społeczeństwa w interaktywnym procesie wymiany informacji, a decyzja co do ostatecznego kształtu przedsięwzięcia lub planu jest wypadkową pierwotnego projektu i zgłoszonych uwag. Może to oznaczać również decyzję o odstąpieniu od realizacji planowanego zamierzenia.

Czynnikiem stymulującym obywateli do angażowania się w podejmowanie decyzji, w tym i tych dotyczących środowiska, jest świadomość że mają realny wpływ na podejmowane decyzje, a cały proces jest transparentny.

Zaufanie społeczne jest warunkiem angażowania się społeczeństwa w proces podejmowania decyzji dotyczących środowiska. Budowane jest na bazie wcześniejszych doświadczeń w tego typu postępowaniach, dlatego tak ważne jest przestrzeganie ustalonych reguł i poważne traktowanie wszystkich partnerów.

Najstańszych uczestników konsultacji należy wspierać tak, aby mogli być i czuć się równorzędnymi partnerami w procesie podejmowania decyzji.

Ewaluacja – nauka na przyszłość. Warto, po zakończeniu procesu konsultacji, dokonać jego oceny, aby w przyszłości uniknąć popełnionych błędów czy wyeliminować rozwiązania, które nie sprawdziły się. Dotyczyć to może m. in. wybranych kanałów wymiany informacji, formy udostępniania danych, harmonogramu konsultacji czy adekwatności budżetu do rzeczywistych potrzeb uczestników procesu.

Autor:
Jacek Engel
Redakcja tekstu:
Marta Wiśniewska

Lipiec, 2008

Więcej informacji o projekcie „Społeczeństwo a decyzje dotyczące środowiska”:

Marta Wiśniewska mwisniewska@wwf.pl

Piotr Prędkie ppredki@wwf.pl

oraz na www.wwf.pl/twojesrodowisko

Wyprodukowano na papierze ekologicznym Cyclus Print

WWF Polska
ul. Wiśniowa 38
02-520 Warszawa
tel.: 022 849 84 69
fax: 022 646 36 72

ISBN: 978-83-60757-12-3
